

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ STÄRKT BARNRÄTTSPERSPEKTIV FÖR BARN I SKYDDAT BOENDE - FÖRSLAG TILL BESTÄMMELSER RÖRANDE BLA. OMEDELBAR PLACERING, SEKRETESS OCH SKOLGÅNG, DS 2020:16.

Sammanfattning

- Jämställdhetsmyndigheten ställer sig positiv till promemorians förslag.
- Jämställdhetsmyndigheten instämmer i promemorians beskrivning och analys avseende barns behov och ställning i skyddat boende
- Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker promemorians samtliga komplement till SOU 2017:112 rörande:
 - Socialnämndens befogenhet att omedelbart kunna placera ett barn i skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare när det saknas samtycke från andra vårdnadshavaren.
 - Möjliggörandet av sekretess hos kommuner och regioner för adresser till skyddade boenden.
 - De följdändringar som tydliggör elevers rätt att gå i skolan under vistelsetiden.

Jämställdhetsmyndigheten är fortsatt positiv till att involveras i uppdraget kring kompetensstöd till kommuner och regioner i fråga om mäns våld mot

kvinnor och våld i nära relationer där även kunskap om barn i skyddat boende ska ingå.

Inledande synpunkter

Jämställdhetsmyndigheten har anmodats att yttra sig över ovanstående promemoria. Jämställdhetsmyndighetens yttrande är avgränsat till de frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

Mot bakgrund av den betydelse som förslagen kan komma att få för alla de barn och unga som kommer att omfattas av förslagen är det önskvärt att övervägandena i vissa delar, som redovisas för nedan, utvecklas och förtydligas i den fortsatta beredningen av detta ärende.

Jämställdhetsmyndighetens remissvar på promemorian ska ses som ett komplement till de synpunkter som myndigheten lämnat i remissvaret på SOU 2017:112 ”Ett fönster av möjligheter - Stärkt barnperspektiv för barn i skyddat boende.” Remissvaret utgår från ståndpunkten att stärkt barnrättsperspektiv i skyddat boende är en angelägen jämställdhets- och integrationsfråga.

Med bakgrund i den samhällsekonomiska analys som presenteras, tillstyrker Jämställdhetsmyndigheten den del av betänkandet som visar på positiva effekter för barn som utsätts för eller bevittnar våld. Även konsekvenserna för barn som bevittnat våld är enligt forskning mycket allvarliga.¹ Tidiga insatser och omedelbar placering i skyddat boende medför att barn får möjlighet att komma bort från och skyddas från våld. Det ger även möjlighet till att barn kan få insatser utifrån sina rättigheter och behov, både på kort och lång sikt. Tidiga insatser, stöd och hjälp till barn som utsatts för eller bevittnat

¹ Socialstyrelsen (2016) Handboken Våld, s. 30

våld av närstående kan vara avgörande för barns framtida hälsa och utveckling.

Synpunkter enligt utredningens disposition

Omedelbar placering i skyddat boende

2.1 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

Jämställdhetsmyndigheten välkomnar förslaget att placering i skyddat boende inkluderas i 6 kap. 13 a § föräldrabalken som en av de åtgärder där socialnämnden kan besluta om med enbart den ene vårdnadshavarens samtycke.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om införande av 6 b § lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) som möjliggör en omedelbar placering av ett barn tillsammans med en vårdnadshavare i skyddat boende. Detta är en viktig åtgärd för att socialnämnden ska kunna ta omedelbara beslut i ett akut skede. Det finns anledning att ytterligare utveckla resonemanget kring rekvisitet som förutsätter att det är sannolikt att barnet behöver vård där tillsammans med vårdnadshavaren. Det framgår av promemorian att det som bör tala för sannolikheten att barnet behöver vård är att barnet har bevittnat, upplevt eller utsatts för våld, och att en tämligen hög grad av osäkerhet kan behöva accepteras. Jämställdhetsmyndigheten anser att tämligen hög grad av osäkerhet kan behöva definieras ytterligare för att eventuella osäkerheter kring tillämpningen inte ska kunna föranleda att socialnämnden undviker att placera barnet med stöd av bestämmelsen. Ett förtydligande är särskilt viktigt för att säkerställa att barn utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck också ingår, då hot eller våld kan komma

från närstående och flera andra personer. Jämställdhetsmyndigheten anser vidare att det är positivt att förordnande av offentligt biträde för barnet och vårdnadshavaren kommer att gälla även vid omedelbar placering i skyddat boende.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Jämställdhetsmyndigheten ställer sig positiv till förtydligandet att kommunens ansvar för insatser enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) också kommer att omfatta barn och vuxna som placeras i skyddat boende i en annan kommun. Med införande av Barnkonventionen som lag från den 1 januari 2020 stärker denna ändring i LSS även dessa barns rättigheter och behov.

2.5 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Jämställdhetsmyndigheten vill understryka att barn som lever i familjer där det förekommer hedersrelaterat våld och förtryck ofta har ett stort skyddsbehov. Det är viktigt att uppmärksamma att skyddsbehovet inte alltid tar sig uttryck på sådant sätt som promemorian lyfter. Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt samhällsproblem som kränker och begränsar barn och ungdomars grundläggande fri- och rättigheter. Det är inte ovanligt att samtliga barn till en förälder som varit utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck också själva kan vara utsatta. Även unga HBTQ-personer och barn med en funktionsnedsättning kan vara en utsatt grupp.

2.7 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Skolgång

Jämställdhetsmyndigheten vill särskilt poängtera att kommunen redan har en skyldighet att garantera barns skolgång men att kommunens ansvar att jämställa eleven som är placerad i skyddat boende med hemmahörande i kommunen kan behöva förstärkas ytterligare. Med beaktande av att barnkonventionen är lag bör kommunernas ansvar för barns rättigheter skrivas fram tydligare i förslaget. Socialnämndens ansvar att verka för att eleven får en lämplig utbildning så snart som möjligt, och att nämnden särskilt ska beakta barnets skolgång (6 kap 7 §, 7b § SoL) i förhållande till skolans ansvar för utbildningen riskerar här att resultera i en oklar ansvarsfördelning. Det är angeläget att socialtjänsten verkar för att placerade barn och ungdomar får den utbildning de har rätt till, vilket också kommer omfatta barn som placerats i skyddat boende. För att undvika att barn går miste om sin skolgång är det av vikt att socialnämnden också verkar skyndsamt för att skolgången ska bli praktiskt möjligt för ett barn som är placerad tillsammans med förälder i skyddat boende. Detta kan innebära undervisning i det skyddade boendet eller i närliggande skola. Detta bör också inkludera de inledande fyra veckorna då barnet är placerat med stöd av 6b § LVU. Eftersom denna lösning möjliggör en placering i ett akut skede då samtycke från båda vårdnadshavarna inte är möjligt att inhämta riskerar detta att resultera i fyra veckor då utredningsskyldigheten av den andra vårdnadshavarens samtycke enligt 6 kap 13a § FB hindrar socialnämnden att besluta om val eller byte av skolenhet. Det finns således ett behov av att tydliggöra vem som bär ansvaret för att barnets skolgång tillvaratas även under dessa fyra veckor i skyddat boende eftersom det är en förhållandevis lång tid att stå utan utbildning och det är av vikt för barnets sammanhang, kontinuitet och utveckling. En viktig aspekt är skyldigheten att tillgodose utbildning för alla barn, även de barn som på grund av risk för våld inte har möjlighet att lämna det skyddade boendet.

I övrigt tillstryker Jämställdhetsmyndigheten de delar i förslaget som breddar de utbildningar som innefattas. Jämställdhetsmyndigheten anser att det är viktigt att förslagen rörande skolskjuts vidhålls eftersom det kan komma att bli en förutsättning för att kunna uppfylla skolplikten.

Skolgång: Utrikes födda

Jämställdhetsmyndigheten uppmärksammar att utredningen särskilt lyfter att en stor majoritet av de kvinnor med medföljande barn som befinner sig på skyddat boende är utlandsfödda och/eller relativt nyanlända till Sverige. Att stärkta rättigheter för dessa barn kan gynna familjernas etablering i det svenska samhället och motverka diskriminering, någonting som framgår av SOU 2017:122 s. 69. Med bakgrund i samma utredning och Jämlikhetskommissionens betänkande SOU 2020:46 finns det anledning att återigen uppmärksamma vikten av att tillgodose gruppen utlandsfödda barns skolgång. Eftersom det finns ett glapp mellan inrikes och utrikesfödda elever när det kommer till skolresultat så är utbildning att se som en viktig del av integrationen och jämlikhetsarbetet på sikt. Särskilt viktig för barn som har annat modersmål än svenska blir rätten till undervisning på sitt modersmål, och även svenska som andraspråk (SOU 2020:46 s. 499). Den här gruppen barn måste därför särskilt beaktas vid införande av stärkt barnrättsperspektiv i skyddat boende. Särskilt ansvarsfördelningen mellan skola och socialnämnd för att detta behov tillgodoses behöver framgå tydligare än det gjort i denna promemoria. Jämställdhetsmyndigheten ser även anledning att införa en hänvisning till de nya bestämmelserna om placering i skyddat boende i Lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

REMISSVAR

2020-11-12

Diarienumr:2020/312 1.4

För Jämställdhetsmyndigheten

Lena Ag
Generaldirektör

Mikael Thörn
Senior utredare

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschefen Berit Jernberg och verksjuristen Anna Tingbäck deltagit.

Jämställdhetsmyndigheten

Box 73, 424 22 Angered

Besöksadress: Angereds Torg 9

info@jamy.se

www.jämställdhetsmyndigheten.se